

De Groenling

Afdelingsblad IVN en KNNV Oost-Achterhoek

Nummer 7 Winter 2025

Verslagen van de activiteiten van de afgelopen maanden

en andere wetenswaardigheden

ivn natuur
educatie &

Natuurvereniging
KNNV

BURO @LLOU

TUIN & LANDSCHAPSONTWERP

Tuin- en landschapsontwerp voor overheden, instellingen en particulieren:

- Beleef- en beweegtuinen • Openbare ruimte • Natuurinrichting
- Tuinen en boerenerven • Landschappelijke inpassingen

Buro Collou Looweg 10 7152AL Eibergen

E: jac@burocollou.nl T: 0545-479765 www.burocollou.nl

wilde weelde
vakgroep natuurrijke omgeving

(advertentie)

DE TUINEN VAN

NATUURLIJK

geerdink

NATUURRIJK

ONTWERP, AANLEG EN ONDERHOUD VAN BELEVINGSVOLLE TUINEN

(0)545 - 292 568

POST@TUINENVANGEERDINK.NL

WWW.TUINENVANGEERDINK.NL

De Groenling

IVN en KNNV Oost-Achterhoek - 7 winter 2025

Zijn jullie er klaar voor?!

De plek op aarde waar wij mogen vertoeven laat ons genieten van een vier-tal jaargetijden. Op dit moment zien we aan het vallen van de bladeren en de groei van paddenstoelen dat we volop in de herfst zitten. Gemeentes helpen bij ongemak, plaatsen bladkorven voor de vele bladeren die vallen. Regelen een extra veegbeurt voor onze straatgoten.

Er zijn al wat speldenprikjes van de winter waargenomen. De temperatuur zakt in de nacht vaker tot onder nul. Ongemak, bevroren ruiten van de auto en wellicht strakjes een hogere eindejaar nota van de energieleverancier.

Laat ons echter ook volop genieten van hetgeen de natuur ons in de diverse jaargetijden en nu vooral in de herfst heeft te bieden. Denk aan de kleuren-pracht die we kunnen waarnemen als we hier in de Achterhoek rondkijken of rondrijden. Heerlijke herfstwandelingen door bos en hei stemmen ons vrolijk en maken dat mensen graag naar buiten gaan en genieten van het kleurrijke herfstbeeld.

Uit jullie complimenten die we mogen ontvangen mag ik concluderen dat jullie tevreden zijn over de "Groenling", inmiddels uitgegroeid tot een prachtig tijdschrift in kleurendruk dat jullie drie keer per jaar mogen ont-vangen.

De activiteiten door IVN en KNNV voorbereid en uitgevoerd komen alle-maal in de Groenling aan de orde.

Inmiddels is ook de folder waarin alle jaaractiviteiten van IVN en KNNV zijn opgenomen al bijna klaar. Samen dragen we zorg voor maar liefst 67 activiteiten, variërend van snoeiwerkzaamheden, themabijeenkomsten en wandelingen. Kortom, voldoende mogelijkheden om te kunnen genieten van elk jaargetijde.

Ik wens jullie allen warme kerstdagen, een prettige jaarwisseling en activi-teiten in en met de natuur toe!

• Sjef Lommen

Inhoud

- 5 Afdelingsinformatie
- 7 Nachtvinders overdag
- 9 Vleermuizen
- 11 Wandeling akkerranden
- 12 Wandeling Needs Achterveld
- 15 Paddenstoelexcursie land-goed Gossink
- 21 Paddenstoelexcursie land-goed Kotmans
- 23 Wat de herfst ons brengt
- 25 Natuurkiekers
- 29 Natuurwerkgroep
- 30 Steengroeve
- 32 Noorwegen
- 34 NGO-reünie
- 35 ALV IVN
- 36 ALV KNNV

Colofon

De Groenling nummer 7: Decem-ber 2025

De Groenling verschijnt drie maal per jaar in april, augustus en de-cember.

De redactie van De Groenling be-staat uit:

Ed Grotenhuis, Els van Dijk,
Marco Boekelder en Auke Hoeks-tra.

Eindredactie: Frans Bomer.

E-mail: redactiegroenling@gmail.com.

Sluitingsdatum voor kopij van het volgende nummer: 15 maart 2026. Kopij digitaal aanleveren als platte tekst zonder opmaak. Foto's als losse jpg-bestanden in hoge resolutie en graag het onderwerp aangeven.

IVN Natuurkijkers Chris Groesser - Brentwoud panorama

OPROEP BEELDBANK COÖRDINATOR NATUURKIEKERS

In 2026 gaan de Natuurkijkers een eigen beeldbank inrichten. Hiervoor zijn we op zoek naar een vrijwilliger die coördinator van de beeldbank wil zijn. Dit houdt in dat er een simpel, toegankelijk en veilig online opslagmedium moet worden gekozen. Daarnaast bestaat het beheer uit het vaststellen van een logische mappenindeling, het iedereen die er foto's op plaatst en afhaalt van de juiste instructies voorzien en het beantwoorden van eventuele vragen.

Het inrichten van de beeldbank kost natuurlijk wel wat tijd (de Natuurkijkers gaan zelf de foto's erop zetten), maar daarna zal het beheer een kleine tijdsinvestering zijn. Naar schatting max. 1 uur per week. We zoeken iemand die affiniteit heeft met dit soort online IT zaken. Met name de veiligheid van de foto's is van belang, zodat alleen de mensen die we toestemming hebben gegeven erbij kunnen. Heb je interesse? Meld je dan bij [na-tuurkijkers.achterhoek@gmail.com](mailto:natuurkijkers.achterhoek@gmail.com).

Van de redactie

Opnieuw was er geen gebrek aan kopij met deze keer ook heel veel foto-materiaal. Om De Groenling niet dikker te maken dan 40 pagina's (het streven) was het ook deze keer noodzakelijk om een selectie te maken van de foto's. Veel kijk- en leesplezier met deze laatste uitgave van 2025.

Verantwoording foto's

Foto voorkant boven:

IVN Natuurkijkers Ria Groot Zevert - Omgeving Vorden.

Foto voorkant onder:

Anita Buesink - Roodporiehoutzwam Leemputten

Foto voorwoord:

Anita Buesink - Gewone fopzwam Leemputten

Foto achterkant:

IVN Natuurkijkers Jordan Blauw- Hazelaar Brentwoud

Timmermans & Mulder

BLOEMENSPECIALZAAK - CADEAU'S

Misterstraat 36, Winterswijk, tel. 0543-512403

E-mail timmermansmulder@hetnet.nl

Afdelingsinformatie

Bestuur

Voorzitter

Sjef Lommen
Lichtenvoordsestraatweg 18, 7121 AC Aalten
tel.: 06-12343561 voorzitter@ivn-oostachterhoek.nl

Vice-voorzitter

Angela Tiggeloven
Hoeninkstegge 3, 7104 BK Winterswijk (Meddo)
tel.: 06-20481937 angelatiggeloven@gmail.com

Tevens vertrouwenspersoon

Secretaris

Henk Wiggers
De Savornin Lohmanstraat 12, 7103 GW Winterswijk
tel.: 06-20120995 secretaris@ivn-oostachterhoek.nl

Penningmeester

Ron Krabben
Kardinaal de Jongstraat 37, 7131 XS Lichtenvoorde
tel.: 06-40020420
penningmeester@ivn-oostachterhoek.nl

LEDEN

Gilbert Somsen
Aladnaweg 4
7122 RN Aalten
Tel.: 06-33738777 gilbert.d.somsen@gmail.com
Tevens vertrouwenspersoon

Bestuur

Voorzitter

Sjef Lommen
Lichtenvoordsestraatweg 18, 7121 AC Aalten
tel.: 06-12343561 voorzitter@oost-achterhoek.knnv.nl

Vice-voorzitter

Ed Grotenhuis
De Eelinkes 28, 7101 PX Winterswijk
tel.: 0543-520714 edenirene4645@gmail.com

Secretaris

Henk Wiggers
De Savornin Lohmanstraat 12, 7103 GW Winterswijk
tel.: 06-20120995 secretaris@oost-achterhoek.knnv.nl

Penningmeester

Ron Krabben
Kardinaal de Jongstraat 37, 7131 XS Lichtenvoorde
tel.: 06-40020420
penningmeester@oost-achterhoek.knnv.nl

LEDEN

Piet Hoens
Koskampweg 3, 7122 JM IJzerlo
Tel.: 06-51301499 piet.hoens@planet.nl

Vertrouwenspersoon

Els van Dijk
Tel.: 06-12361482 elsje.van.dijk@hotmail.com

Contributies IVN

Leden € 28,00 Huisgenoten € 14,00 Gastleden € 14,00
Jeugdleden € 12,00
Donateurs min. € 15,00
Bankrekening: NL88RABO0316440116 t.n.v. IVN

Contributies KNNV

Leden € 31,00 Huisgenoten € 10,00 Jeugdleden € 15,00
Donateurs min. € 26,00
Bankrekening: NL84RABO0121465241 t.n.v. KNNV

www.boekhandelkramer.nl

**vandaag besteld
morgen gratis in huis!**

Werkgroepen

Thema-bijeenkomsten

Judith Kuppens

tel.: 06-11426337 kuppensjudith@gmail.com

Wandelingen

André Hendriks

tel.: 06-16437732 andrehendriks57@gmail.com

Planten

Thea Croese

tel.: 06-14063024 theacroese@focker.eu

Natuurkiekers

Ellen van den Adel

tel.: 06-20392805 ellen@workonprogress.nl

Lisette Platjouw

tel.: 06-13141323 lisetteplatjouw@gmail.com

Landschapsbeheer

Martin Peterkamp

tel.: 06-10567092 martin@peterkamp.nl

Natuurbeheer

Hermien Toebes

tel.: 0543-538256 h.toebes@solcon.nl

Paddenstoelen

Ed Grotenhuis

tel.: 0543-520714 edenirene4645@gmail.com

Veldbiologie

Thea Croese

tel.: 06-14063024 theacroese@focker.eu

Vleermuizen

Hillie van de Peppel

tel.: 06-29888231 h.peppel@de-erve.nl

IVN Natuur

Robert Schadd

tel.: 06-82582054 robertschadd@outlook.com

Website IVN

Fred Groothuis

tel.: 06-83348880 webmasterivnoostachterhoek@gmail.com

Website KNNV

Ron Krabben

tel.: 06-40020420 penningmeester@oost-achterhoek.knnv.nl

Vereniging
Agrarisch
Natuurbeheer
Berkel & Slinge

- Landschapsonderhoud
- Landschapsinrichting
- Ondersteuning en advies
- Cursussen en excursies
- Akkerrandmengsel
- Plantgoed

WWW.VANBERKELENSLINGE.NL
'T Brendeke 10 Eibergen 0545-477587

Nachtvlinders overdag:

AUTEUR: ELS VAN DIJK

FOTO'S: ELS VAN DIJK EN LUD OVERKAMP

Hoewel er meer dan 2000 soorten nachtvinders zijn, krijg je ze niet zo makkelijk te zien. Ze zoeken vaak overdag een plek op waar ze zich veilig wanen voor belagers, bijvoorbeeld in een schuur tegen een raam.

Daardoor kun je ze soms overdag goed bekijken.

Een alternatief is om 's avonds een laken, beschenen door een lamp, buiten te hangen en af te wachten welke nachtvinders daar op af komen, een zogenaamde lichtval. Deze inventarisatie wordt in de zomermaanden gedaan.

Waargenomen soorten bij huis en direct daarbuiten:

Appeltak(*Campaea margaritaria*):

Gezien in de schuur tegen het raam. Wordt beschreven als zeer algemeen, maar nooit eerder gezien.

De naam 'margaritaria' verwijst naar een parel met een bleke, groene kleur.

De rups van deze soort lijkt op een boomtakje en zal dus heel moeilijk te vinden of waar te nemen zijn.

Meriansborstel(*Calliteara pudibunda*):

De naam verwijst naar het uiterlijk van de rups van deze nachtvlinder.

Het beestje heeft een zeer merkwaardig uiterlijk, in tegenstelling tot de vlinder.

Die is veel minder opvallend, grijsbruin van kleur.

De rups verpopt zich in het najaar, tussen afgevallen blad en dode plantenresten en overwintert daar ook.

Een goede reden om je tuin niet 'winterklaar' te maken en op te ruimen.

De rups is vermoedelijk vernoemd naar de entomologe en kunstenares Anna Sibylla Merian (1647-1717), die met haar penselen (de borstels van de rups?) de metamorfose van rups naar vlinder vastlegde.

Meriansborstel.

Getekende gamma-uil.

Getekende gamma-uil(*Macdunnoughia confusa*):

Deze vlinder is zowel overdag als 's nachts actief.

De naam verwijst naar de tekening op de vleugel die op de Griekse letter gamma lijkt.

De soort is vrij algemeen, maar staat op de rode lijst omschreven als 'gevoelig'.

De waardplanten van deze vlinder zijn: bijvoet, schubkamille, dovenetel en brandnetel.

Rood weeskind(*Catocala nupta*):

Algemene soort, rode lijst: niet bedreigd.

Deze vrij grote vlinder is soms overdag actief, vooral op zwoele middagen en vliegt rond boomtoppen.

Komt voor in bossen, parken, struwelen en tuinen. De waardplanten zijn populier en wilg.

Hoe komt deze vlinder aan zijn naam?

De kleuren van de vleugels doen denken aan de kleren die de burgerweeshuiskinderen (wezen) in Amsterdam droegen vanaf het jaar 1500.

Deze kleuren komen ook voor op het wapen van Amsterdam.

Rood weeskind.

Kleine wintervlinder (*Operophera brumata*):

Algemene soort, rode lijst: niet bedreigd.

Deze soort vliegt, zoals zijn naam al zegt, alleen in de winter. Dus kun je deze vlinder ook nu nog aantreffen.

Komt voor in allerlei gebieden met voldoende bomen of struiken, ook in stedelijke omgeving.

De voelsprietten, oftewel antennes, van nachtvlinders zijn draadvormig of geveerd.

Kleine wintervlinder.

Een erg leuke waarneming is de kolibrievlinder.

Deze vlinder is in de zomermaanden, vaak overdag, aan het eind van de middag te zien. Een zogenaamde dag actieve nachtvlinder.

Kun je de voelsprietten van deze vlinder goed bekijken, dan zie je dat deze draadvormig zijn.

Een nachtvlinder dus, maar wel leuk om deze soort overdag te zien foerageren.

Een ander insect, geen nachtvlinder, die aangetroffen is, in huis nog wel(!) is de goudglanzende schallenvlinder.

Geen idee hoe deze grote kever het huis binnenkomt, maar hij/zij is voorzichtig weer buiten gezet.

Deze fraaie kever heeft een voorliefde voor oude loofbossen met vooral dikke zomereiken.

De soort komt bijna alleen voor rond Winterswijk en in de oostelijke helft van Twente.

Zo zie je maar weer dat je voor leuke waarnemingen soms je huis niet eens uit hoeft.

Kopij

Kopij voor het volgende nummer aanleveren voor **15 maart 2026**.

Op bladzijde 3 ziet u hoe.

KETTINGZAGEN SCHERPE AKTIE PRIJZEN

**GRATIS
5 LITER
ALKYLAAT
BRANDSTOF**
BIJ AANKOOP VAN EEN
KETTINGZAAG OF
BLADBLAZER

Eibergsestraat 199 | 7481 HJ Haaksbergen | T: 0545 221297

'Allemaal Vleermuizen een warm hart toedragen'

AUTEUR: JUDITH KUPPENS

Dát is wat Kevin Collins gráág zou willen.. Hij is onze gastspreker op 10 september 2025 in de Antonius in Rekken. Kevin is voorzitter van de Stichting Vleermuizendorp Neede en is al jaren actief in de weer met vleermuizen. De SVN verzorgt, in samenwerking met de IVN/KNNV lezingen over vleermuizen, maar ook excursies op vakantieparken. Ook vangt Kevin zieke vleermuizen op. Verder is de organisatie betrokken bij onderzoek naar vleermuizen in samenwerking met de Zoogdierenvereniging.

Kevin Collins.

Vervolgens zien we een mooi filmpje van de Gewone Grootoor vleermuis, die uit een hand wegvliegt. Wat een schattige vleermuis..! Deze vleermuis is in de opvanglocatie terecht gekomen, opgelapt met meelwormen en kon na verloop van tijd weer uitvliegen. We zien een hand zonder handschoen en dan moet Kevin er wel bij vermelden dat deze mevrouw was ingeënt tegen rabiës, want sommige soorten vleermuizen zijn drager van deze ziekte.

Vleermuissoorten verschillen soms nét zoveel van elkaar als een boerenzwaluw van een wilde eend. Zo verschillen ze van grootte; hebben bijvoorbeeld een verschillende vliegafstand naar hun slaapplek, ze verschillen onderling in het verdragen van licht en in hun vlieghoogten. (Soms meerdere kilometers in hoogte). En ze verschillen in hun verschillende locaties voor een slaapplek. De ene vleermuis kiest voor een tunnel of een rioolput, de ander voor een spouwmuur van een huis. Zo is de meervleermuis vaak te vinden in spouwmuren. De meervleermuis kan echt afstanden overbruggen in het vliegen naar meren en dan kan het 40 kilometer heen en terug zijn naar zijn of haar slaapplek. De grootoor (2 soorten : de gewone grootoor vleermuis (*Plecotus Auritus*) en de grijze grootoor (*Plecotus Austriacus*)) is een trage vlieger, dus deze vleermuis blijft uit het licht. Wanneer je sneller kan vliegen, ben je minder kwetsbaar. De rosse vleermuis huist in bomen, elke soort heeft zijn/haar voorkeursplek.

De laatvlieger of de tweekleurige vleermuis vertoeft dicht bij huis, vaak in een bebouwde omgeving. De jachttechniek is ook vaak weer anders bij verschillende soorten vleermuizen. De enige vleermuis in Nederland die prooien vanaf de grond kan vangen is de vale vleermuis. (*Myotis myotis*), maar dit is een zeldzame soort).

Hoeveel zoogdiersoorten zijn er wereldwijd?

Er komen wereldwijd ongeveer 6500 zoogdiersoorten voor. En ongeveer 1450 soorten van die 6500 zijn vleermuissoorten! Dat betekent dat 20% van de zoogdieren vleermuissoorten zijn...dat is nogal wat!

60 miljoen jaar geleden waren er al vleermuizen actief, dat heeft men kunnen aantonen door fossielen die er gevonden zijn. De verspreiding was wereldwijd. Er komen veel soorten voor in de tropen, dat zijn meestal nectar-eters. In Nederland zijn er alleen insectenetende vleermuissoorten te vinden.

Een greep uit de verschillende vleermuissoorten in Nederland:

De meervleermuis en de watervleermuis: allebei de soorten zijn te vinden in de buurt van water. De meervleermuis jaagt langs oevers en boven grote meren en rivieren. Prooien worden gevangen met de relatief grote voeten of met de staartvlieghuid gevangen boven het water. Kevin laat een filmpje zien met uitvliegende bosvleermuizen uit een boom in Hengelo. Met de warmtebeeldcamera kunnen we goed zien wanneer de kolonie bosvleermuizen uitvliegt. De bosvleermuis (*Nyctalis Leisleri*) huist net als de rosse vleermuis in holtes van bomen. Vleermuizen zijn soms van afstand moeilijk te onderscheiden van elkaar. Het onderscheid is te maken via de tragus, het kraakbeen, wat bij de oorschelp zit. De bosvleermuis heeft een padenstoelachtige tragus.

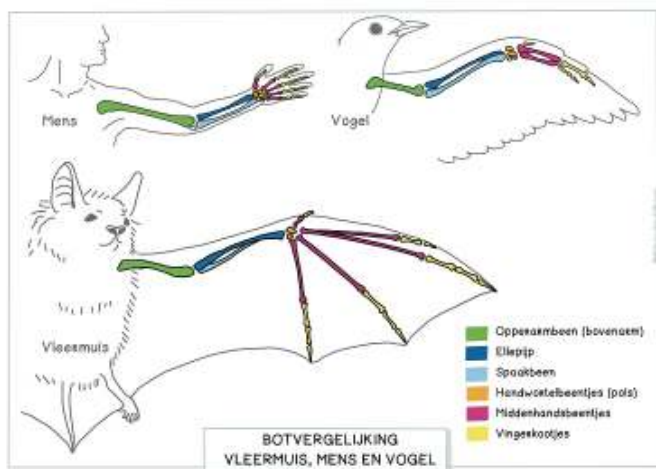
Hoe oud kan een vleermuis worden?

Er is ooit een Brandts vleermuis gevonden van 41 jaar oud. Onderzoekers konden dit vaststellen omdat deze vleermuis geringd was. Maar de meeste vleermuizen worden niet zo oud. Gemiddeld kunnen ze zo'n 7 tot 10 jaar oud worden. Sommige soorten wel 20 tot 30 jaar oud of nog ouder.

Eén van de speerpunten van de SVN is het onderzoek naar de mopsvleermuis. Deze vleermuis is gevonden in Winterswijk in een oude boom in 2023. Daar zat een kraamkolonie mopsvleermuizen achter het schors van een oude Amerikaanse eik.. Dat was groot nieuws, want deze vleermuissoort is zeer zeldzaam. Overigens is de reden dat de mopsvleermuis daar werd gevonden geen positieve: deze vleermuis komt vanuit Duitsland, omdat daar veel bomen worden gekapt. Door het kappen van de bomen verliezen vleermuizen hun natuurlijke habitat. Veel vleermuissoorten verblijven gedurende het jaar in boomholten.

Bijten vleermuizen?

Kevin laat ons een filmpje zien van een laatvlieger-moeder in de opvang: ondanks dat ze een jong heeft reageert ze niet agressief. Vleermuizen zijn niet agressief van nature, ze kunnen bijten wanneer ze angstig zijn of zich bedreigd voelen.

Tekening Monica Stam.

Hoe moet je ze opvangen?

Het is een vraag uit het publiek. Er zijn overal mensen in de regio die vleermuizen opvangen. Ook via de dierenbescherming zijn er adressen te vinden. En om vleermuizen te helpen kun je vleermuiskasten in de tuin ophangen, zo'n 4 meter hoog, niet in de volle zon en met een vrije aanvliegroute. Zorg voor meer insecten in de tuin. In Nederland hebben we 19 soorten vleermuizen en we hebben er 12 in de Achterhoek. De vleugels en botjes van de vleermuis zijn bijzonder: hun vingers zijn langer dan die van mensen (zie de tekening) en hun vlieghuid kan zich weer herstellen, na een beschadiging, omdat er bloedvaatjes doorheen lopen. Hun voeten zijn belangrijk, want dáár hangen ze aan, op hun kop. De gewrichten in hun knieën zijn verdraaid, zodat ze met hun buik tegen de muur kunnen hangen. Ze hangen graag hoog, omdat ze daardoor minder kans hebben als prooi gevangen te worden. Een unieke eigenschap is de echolocatie van vleermuizen. Door geluiden uit te stoten via de mond en de neus en op te vangen via de oren, kunnen ze hun prooi vangen. Die geluiden, de frequenties, verschillen per soort. Ze zijn voor ons niet hoorbaar. Met behulp van een batdetector kunnen de geluiden die vleermuizen 'uitstoten' omgevormd worden tot voor ons hoorbare geluiden.

Vleermuizen zijn zeer vernuftig met echolocatie. De meeste mensen kunnen de geluiden die vleermuizen uitstoten niet horen. Daarentegen zijn sociale geluiden voor ons soms wél te horen.

Jaar van de Vleermuis

Het baltsen (ritueel van mannetjes om vrouwtjes te lokken) gebeurt in het najaar, met behulp van geluiden, oftewel 'zingen' en door geurstoffen uit te scheiden. Zo lokken ze vrouwtjes naar de plek om te paren. Bij de paring vindt niet direct bevruchting plaats. Vrouwtjes kunnen de zaadcellen opslaan en pas na de winterslaap de bevruchting laten plaatsvinden. Het vrouwtje moet eerst weer opvetten en in conditie zijn.. Vleermuizen krijgen meestal 1 jong per jaar, sommige soorten twee.

Hun winterverblijfplaats kan een holle boom, een kelder, een bunker, een kerkzolder of een spouwmuur zijn. Vleermuizen overwinteren op vorstvrije plekken waar de temperatuur stabiel en koel is, tussen de 5 en 10 graden Celcius. Een vleermuis verliest 1/3 van zijn gewicht in winterslaap.

Wat kunnen we doen om vleermuizen te beschermen?

Tot slot vertelt Kevin dat er heel wat gevaren voor vleermuizen zijn en dat bescherming zeker nodig is en van blijvend belang. Denk aan de gevaren van windmolens, prikkeldraad, kappen van bomen, pesticiden, teveel verlichting en renovatie van gebouwen, waardoor vleermuizen hun natuurlijke habitat verliezen. Maar er zijn ook oplossingen: plaats bij renovatie van huizen een exclusion flap; bij windmolens: zet ze stil tijdens risicovolle periodes en plaats ze niet in foerageergebieden; pas vleermuisvriendelijke verlichting toe en leg compensatiegebieden aan. Zo kunnen we deze bijzondere zoogdieren helpen. Het was een avond met veel mooie en interessante filmpjes en nieuwe inzichten van een bevlogen spreker..!

Akkerranden wandeling 17 augustus Aalten

AUTEUR: IP VAN ES

Gelukkig waren de 2 hittegolven net voorbij en was het met zo'n 19 graden zondagmiddag prima wandelweer! In totaal waren we met zijn tiene waaronder de 2 gidsen Gerda en Rob en stagiaire NGO Ip. We startten op een parkeerplaats aan de 300 meterweg in het buitengebied van Aalten, je raadt het al: 300 meter van de grens vandaan en meteen bij een stukje akkerrand.

Alhoewel er al best veel uitgebloeid was kwamen we toch bij het voorwandelen aan 43 planten/bloemen soorten die we onderweg hebben gezien. Met stip op 1; de gele ganzenbloem!

In en om Aalten is al een aantal jaren de werkgroep Akkerranden actief die wordt gesubsidieerd door de gemeente Aalten. Samen coördineren vrijwilligers het in-

zaaien van akkerranden en “overhoekjes” en als bedrijf en particulier kun je gratis akkerrandenzaad krijgen en advies hoe je het beste te werk kunt gaan. Een mooie bloeiende bloemenzee vergt namelijk wel wat kennis en goede voorbereiding. Al met al een heel goed initiatief om de biodiversiteit te vergroten en het werkt. Steeds vaker kom je al fietsend of wandelend bloeiende akkerranden, bermen, stukjes tuin tegen waar van alles zoemt, vliegt en kruipt. We wandelden langs weilanden, stuk of 6 bloeiende akkerranden/randjes, drooggevalen sloten en door mooie stukjes bos. Ook staken we de grens even over. Ooit was dit allemaal nat onontgonnen gebied: veen, natte heide. Vanaf de ontginning in de periode tussen de beide wereldoorlogen kwam hier verandering in. Bij de zandstenen grensmaal uit 1766 vertelde Gerda een stukje geschiedenis. Op de paal is nog vaag het wapen van Gelre aan de Aaltense kant en het wapen van Munster aan de andere kant te zien.

Zweefvlieg op gele ganzenbloem.

Al met al een hele leuke afwisselende wandeling waarbij we veel bloemen, zweefvliegen, aantal hommels, handjevol koolwittjes en 1 pluimvoetbij hebben gezien.

Wandeling door het Needse Achterveld

AUTEUR: ANITA MULDER

Wandeling door het Needse Achterveld met als thema: “op zoek naar de Klokjesgentiaan”.

Welgeteld 5 deelnemers meldten zich tegen de klok van tweeën deze bewolkte en winderige zondagmiddag 25 september. Eigenlijk 6, collega gids Erika Ordeman wandelde ook mee en wist onderweg ook van alles te vertellen over dit prachtige gebiedje.

Toen we op pad wilden gaan nadat Robert Schadd een welkomstwoordje had gedaan en wat over het Needse Achterveld had verteld begon het even behoorlijk te regenen. We stonden net aan de rand van het bos aan het begin van de route dus daar bleven we maar even staan schuilen. Gelukkig was de bui van korte duur en konden we op pad gaan.

Het Needse Achterveld is één van de weinige natte heidevelden in Nederland.

Het relatief oorspronkelijke gebied is in de geschiedenis altijd te nat geweest voor enige bebouwing of voor landbouwgrond. Tot 1900 was het gezamenlijk bezit van de boeren, de zgn. Markegronden. In latere jaren werd het gebied verdeeld. Tot de uitvinding van kunstmest in de 19e eeuw werden hier eeuwenlang plaggen gestoken t.b.v. de potstallen van de boeren. Toen dit niet meer nodig was werd de heide overbodig en moest ze plaats maken voor bouw-/weiland dat direct, ter plaatse, bemest kon worden. Soms werden op deze grond naaldbomen aangeplant. Om de natte gronden te kunnen bewerken werden diepe sloten gegraven om het water af te voeren. Dit heeft tot verdroging van het Achterveld geleid.

In 1961 kocht Staatsbosbeheer het natte heidegebied, zo’n 40 ha.

Staatsbosbeheer begon destijds met het kappen van houtwallen, verschillende percelen grond werden ontgonnen en opslag in de geleidelijk dichtgroeïende heide werd verwijderd.

Het dichtgroeien van de heide probeerde SBB ook te voorkomen door begrazing van het gebied door o.a. shetlandponies, Galloway runderen en Schotse Hooglanders. Op dit moment worden er geen grazers meer ingezet.

Eind jaren 90 van de vorige eeuw en begin deze eeuw is Staatsbosbeheer begonnen met het verwerven van gronden die als natuur beheerd worden. Hierdoor ontstaat een soort bufferzone waar geen intensieve landbouw, dus ook geen bemesting, plaats vindt. Afwateringssloten werden ondieper gemaakt of zelfs dichtgegooid zoals de Bornegoorsegoot die als een rechte diepe sloot door het Achterveld liep. Dit alles moet ertoe leiden dat de oude situatie weer enigszins benaderd wordt en de flora en fauna nieuwe kansen krijgen. Op sommige plekken werd de voedselrijke bovenlaag verwijderd.

Het Needse Achterveld is nu weer een bijzonder gevarieerd gebied geworden met heide, vennen, broekbos, naald- en gemengd bos, poelen en (na langdurige regenval) grote waterplassen die in de zomer droogvallen. Door deze diversiteit hebben de verschillende gebiedjes een eigen flora en fauna.

We beginnen de wandeling gelijk met het zoeken naar de klokjesgentiaan. Eventjes meent Erika de boomkikker nog te horen. Dit is inmiddels ook een vaste bewoner van het Achterveld. In 1998 werden in het Achterveld poelen gegraven om daarin ook boomkikkers te lokken (deze hadden toen al hun intrek genomen in het oude zwembad ‘t Vleer hier dichtbij). Ze houden van een afwisselend biotoop met bosjes, houtwallen en riet. Met name braamstruiken zijn bij boomkikkers geliefd om in te gaan zitten zonnebaden. Tijdens de paartijd in het voorjaar (half april tot begin juni) kun je soms op een kilometer afstand nog een koor mannetjes boomkikkers horen roepen. Ze paren in visvrije zonnige poelen of sloten met veel vegetatie.

Klokjesgentiaan

De klokjesgentiaan vinden we al gauw in het veld links naast het pad waar vroeger de genoemde goot liep. Ze zijn alleen helaas gesloten vanwege het bewolkte weer. Ook bloeit er nog egelboterbloem en vinden we er nog water-navel. Erika vertelt dat na het dichtgooien van de goot er in dit veld ineens heel veel pitrus groeide. De bovenlaag is er toen helemaal afgegraven. Daarna bleef het grotendeels weg en kregen ook andere plantensoorten een kans om er te groeien. Er wordt nu 's zomers deels gemaaid en het maaisel wordt afgevoerd.

Een eindje verder zien we het veld rechts jonge plantjes struikheide en dopheide opkomen. Dit ondanks het feit dat struikheide het liefst groeit op drogere, voedselarme zandgronden en dopheide de voorkeur heeft voor nattere zand- en veengronden. Op locaties waar de bodem verschillende vochtgehaltes heeft kunnen ze bij elkaar voorkomen.

Ook bloeit er nog stijve ogentroost.

Daarna rechts het bospad in richting de heide en de jene-verbessstruiken. Ook komen we nu heel veel Amerikaanse Vogelkers tegen. Robert legt uit wat de nadelen zijn van deze invasieve exoot. Doordat veel vogels de kersen ervan eten vindt snelle verspreiding ervan plaats. Hij verdringt hiermee inheemse boom- en struiksoorten. Helaas ooit hier naar toe gehaald vanwege het leveren van kwaliteits-hout en het toevoegen van sierwaarde aan bossen.

Gagel

Door ging het richting het “gagelpad” met links en rechts behoorlijke velden met het prachtige gagel. Het aantal gagelvelden in Nederland is sterk afgenomen door verdroging en verlies van moerasgebieden. Gagel is meestal tweehuizig: er zijn aparte mannelijke en vrouwelijke struiken. Soms vindt je ook zowel mannelijke als vrouwelijke katjes voorkomen aan één struik, dan is hij wel één-huizig. Gagel bloeit in het voorjaar voordat de bladeren aan de takken komen. De katjes bevatten of mannelijke meeldraadbloemen of vrouwelijke stamperbloemen. De vrouwelijke bloemen (rood) zijn een stuk kleiner dan de mannelijke. Het vruchtbeginsel groeit uit tot een steenvrucht met de schub eraan vast. De harsklieren van de wilde gagel zitten aan de onderzijde van de bladeren en produceren etherische oliën met de geur van eucalyptus. Vanwege deze geur legde men vroeger wel gagel in de bedstee maar ook om insecten te verdrijven. Gagel wordt net als vroeger nog wel gebruikt in specialiteitsbieren. Maar dan van de gekweekte struiken, evenals voor palm-pasenstokken.

Het is daar het meest natte deel van het Achterveld met vennetjes waarin veenmos groeit. We komen aan bij de Hoge Haarweg waar we aan de andere kant ervan weer een veld (ook voormalig landbouwgrond) inlopen waar inmiddels best bijzondere plantjes groeien zoals in mei/juni de gevlekte orchis en de welriekende nachtorchis en ook de zonnedaauw. Deze laatste hadden we tijdens het voorwandelen nog wel gezien maar moesten we weer even opzoeken. Het is nu ieniemienie maar groeit op de wat kalere iets hoger gelegen stukken. Toen we er eentje vonden zag je er wel meer. Je weet dan waar je op moet letten.

Zonnedaauw

Ook de tormentil bloeide er nog, erg geconcentreerd in een groepje maar prachtig bloeiend nog ondanks dat het midden september was. De blauwe knoop bloeide er ook maar wel maar een paar exemplaren.

Over de heide liepen we weer terug langs de jeneverbes-struiken (wakel) in het Twents). Deze kunnen erg oud worden, tot wel 2000 jaar. De jeneverbes is tweehuizig. De vrouwelijke bloemen worden pas 1 jaar na bestuiving bevrucht. Dan ontwikkelt zich een groene bes. Deze bes wordt in het jaar daarna blauw. De besjes zijn geliefd bij de lijster, koperwiek en kramsvogel. De jeneverbes wordt door de mens gebruikt als keukenkruid en bij het aromatiseren van jenever. De struiken kunnen bijzondere vormen aannemen, soms zuilvormend of juist breed uitwaai-erend.

Weer terug bij de parkeerplaats waar we afscheid namen van elkaar ging de zon schijnen. Jammer, waarschijnlijk zouden de klokjesgentianen nu opengaan. Niettemin keken we allen terug op een geslaagde en gezellige wandeling.

Tormentil

**100% biologische
vaste planten
& natuurlijke
beplantingsconcepten**

- topkwaliteit uit eigen kwekerij
- voor elke groenprofessional

lageschaar
vaste planten

PRAIRIE GARDEN

Fleur d'ansante

fleur Robuste

Informeer naar uw mogelijkheden met ons assortiment (inheemse) planten en kleurrijke, onderhoudsarme beplantingsconcepten.

Laat u inspireren op: www.lageschaar.nl

Je maakt het natuurlijk met Lageschaar

Paddenstoelenexcursie op landgoed Gossink te Winterswijk

AUTEUR: GERTON SCHOOLTINK

Rond 14:00 uur op deze prachtige zaterdagmiddag 27 september hebben zich 10 enthousiastelingen gemeld om onder leiding van Ed Grotenhuis te kijken waar zich welke paddenstoelen ontwikkeld hebben.

Gelukkig heeft het een week er voor nog een paar keer geregend, want de paddenstoelen hebben vocht nodig om te ontwikkelen. De vruchtlichamen zijn in het mycelium al aanwezig, maar hebben vocht nodig om op te komen en zich te laten zien. Door de uitbundige cel strekking kunnen sommige soorten paddenstoelen zich in een dag tijd in volle glorie tonen aan de buitenwereld.

Bewapend met een spiegeltje, determinatieboek en een mobieltje met daarop de Obsindentify-app of Observati-on-app gaan we met zijn allen op pad om de mysterieuze paddenstoelenwereld te ontdekken.

Waargenomen soorten:

De eerste die we vinden is de gevlekte vezelkop. Weliswaar een beetje oud en er is wat discussie over. Hij leeft voornamelijk op de grond onder eik, berk of linde en vaak langs lanen.

De volgende die we vinden is een jong exemplaar van de geschubde inktzwam, de meest voorkomende onder de inktzwammen.

Geschubde inktzwam

Het bijzondere is dat dit een “nematofage” schimmel is: het is een vleeseter: het mycelium vangt nematoden oftewel rondwormen.

Tussen de planten komen we een stinkparasolzwam tegen. Die zou een kenmerkende onaangename geur van verbrand rubber hebben, maar wij hebben het niet geroken. Voor een parasolzwam is hij erg klein: tussen de 1 en 4 cm breed.

Stinkparasolzwam

Vervolgens zien we een gewoon eikenbladzwammetje. Een veel voorkomende saprofyt (levend op dood plantaardig materiaal).

Ook de veel voorkomende gewone zwavelkop laat zich zien. Vaak als bundelzwammetje op houten stammen te zien.

Een van de deelnemers komt met een stuk hout aanzetten. Daarop zit het gewoon elfenbankje. De soort groeit bij voldoende vocht en voedsel het hele jaar door. Het is een saprofyt.

Het plooirokje is een kleine paddenstoel uit de familie van de inktzwammen. Soms staan ze in groepjes, maar deze staat solitair. Heel herkenbaar als ze nog vers zijn, is de dat de hoed als een plooirok om de steel zit.

Plooirokje

De dadelfranjehoed is ook te vinden en is een saprotrofe schimmel.

Hiernaast is te zien dat we dmv een paddenstoelenboek de dadelfranjehoed proberen te determineren.

Heel kort hiernaast vinden we de witte satijnvezelkop. Ook een saprofyt met een hoed van 1 tot 5 cm, wit en vezelachtig, zijdeachtig.

We zien de kleine poederparasol. Deze parasolzwam is nog kleiner dan de stinkende parasolzwam, want de hoed van deze parasol is maar 0,5 tot 2,5 cm in diameter. Het bijzondere aan dit zwammetje is dat de hoed met een wit poeder bedekt is en de rand erg rafelig is.

Vervolgens horen we wat verderop enthousiaste uitroepen en een hele hoop oh's! en ah's! De deelnemers hebben de gekraagde aardster gevonden. Prachtige exemplaren, die nog aan het uitkomen zijn (uit een soort ei) en enkele die al in vol ornaat hun buik aan het tonen zijn. Als we er licht op drukken verschijnt een bruingrijs poederwolkje uit hun "mondopening" aan de bovenzijde: de sporen. De taak van het indrukken is eigenlijk aan de regendruppels. De aardsterren zijn een soort buikzwammen.

Gekraagde aardster

Heel kort bij deze aardsterren vinden we het gestreept nestzwammetje. "Het is één van de soorten nestzwammetjes waarbij de sporen gevormd worden in eivormige lichaampjes (Peridiolen: zijn kleine structuren die het hymenium en sporen bevatten. Bij rijpheid worden deze uit het perodium weggeschoten.), die zelf weer in een nestvormige beker zitten. De buitenkant van de beker is bedekt met tegen de wand liggende, fijne grijsbruine haartjes. Bij jonge exemplaren is de beker bedekt met een wit vlies. Het zwammetje wordt 1,5 cm hoog. Lege vruchtlichamen (cups) blijven enige tijd staan." (Bron Wikipedia)

Gestreept nestzwammetje

Het wielkje staat hier ook en heeft een hoedje van 4-15 mm en is vooral bijzonder door zijn vorm als bolletje of wielkje en wijd staande lamellen. Het steeltje heeft een donkerbruine kleur, waardoor het hoedje lijkt te zweven. Eén van de deelnemers probeert vervolgens de ander te weerhouden achteruit te stappen want ze ziet wat bijzonders achter hem: 0,3 tot 0,5 mm grote oranje knopjes die uit de bodem steken. Wat een prachtexemplaren van de oranje dwergmysena.

Vervolgens zien we ook een dwergwielkje. Ze groeien invanuit de bladnerven van bladeren, die op de grond aan het verteren zijn. Ze zijn nog kleiner dan het wielkje: 3 tot 8 mm.

Een deelnemer vindt een hazenpootje met een hele delicate omhoog krullende hoed. De soortnaam lagopus is samengesteld uit de Oudgriekse woorden lagos "haas" en pous "voet", naar de gelijkenis van een zachtharige hazenpoot met jonge witvezelige exemplaren van deze paddenstoel, voordat ze open gaan.. De haren gaan heel snel verloren, het hoedje erna is heel dunvliezig en vervloeit als een inktzwam (maar is er geen familie van).

De gele korstzwam is te zien op dood loofbomenhout, leerachtig okergeelbruin.

Zwarte trilzwam. Ze zijn gelatineachtig als ze voldoende vocht hebben opgenomen en als ze droog zijn, dan vormen ze een zwarte korst. Het uiterlijk is onregelmatig, een hersenachtige structuur, te vinden op loofhout.

De roodsteelfluweelboleet valt niet meteen op, maar is wel heel kenmerkend: hij heeft een krakelee hoed als hij wat ouder is. Op de foto is ook duidelijk te zien dat hij een rood steeltje/voetje heeft. En het is een boleet, dus buisjes.

Roodsteelfluweelboleet

De breedplaatstreephoed is 4 tot 12 cm in diameter en is erg vezelig gestreept.

Aan de overkant van de weg vinden we enkele roestvlekkenzwammen zonder roestvlekken wat van elkaar verwijderd. Ze kunnen heksenkringen vormen. Bij uitgraven van 1 van de paddenstoelen ontdek ik nog een heel jong exemplaar.

Bij het opbeuren van een takje vinden we de papierzwam. De naam past met fantasie: Zien eruit alsof een papiertje tegen een nat takje is geplakt. Het is een saprotofe soort die witrot veroorzaakt.

Vervolgens zien we nog een heel bundeltje roodbruine paddenstoeltjes: de rode zwavelkop. Ook een bundelzwam en samen met de gewone zwavelkop en de dennenzwavelkop zeer algemeen.

Op de hoek waar we rechtsaf slaan staat een oudere versie van de tranende franjehoed. Bundelvormend, vrij bolvormige hoed, bruin tot donkerbruin hoeden en op de lamellen kunnen druppeltjes vloeistof ontstaan, vandaar zijn naam.

Aan een oude knoest in het bosje zit nog een platte tonderzwam. De tonderzwam kan op levende bomen als parasiet leven en witrot veroorzaken, en als de boom dood is, leven als saprofyt, zoals hier het geval is.

Rode zwavelkop

Grote oranje bekerzwam

Nu geeft Ed aan dat we alleen nog naar grote paddenstoelen gaan kijken, want over de eerst 500 meter hebben we meer dan een uur gedaan en we moeten rond half vijf klaar zijn met de excursie! In dit laantje zijn de oude bomen gerooid en nieuwe eikenbomen geplant. De boompjes staan in ringen en in die ringen vinden we de grote oranje bekerzwam. Je zou denken dat het sinaasappelschillen zijn, maar het zijn toch echte paddenstoelen. De steel ontbreekt, de binnenkant van de beker is fel oranje en de buitenkant is wat wittig oranje. Prachtig! De boomstam, die naast het bruggetje over het slootje ligt is geeft ook leven aan 3 soortenschimmels, waaronder het fopelfenbankje dat zich waaierig tot rosetvormig op de stam heeft vastgezet.

Elfenbankje

Aan de andere kant is een schubbige oesterzwam te zien. Het is een zwakteparasiet, maar kan ook als saprofyt leven op dood hout. Deze oesterzwam is niet eetbaar. Aan de bovenkant van de stam kwam de roodgerande houtzwam tot ontwikkeling. Ook deze soort is zowel parasitair als saprofyt.

Aan de andere kant van het bruggetje staan 3 mooi exemplaren van de gewone hertenzwam. Het is een saprofyt en deze hebben de maximale grote van wel 15 cm.

Als we het slootje voorbij zijn, zien we bij de voet van een boom een amaniet. We twijfelen (en onze software) maar delen hem uiteindelijk in bij de Parelamaniet (leek er op Wikipedia het meeste op). Deze paddenstoel heeft een grijs-grijsbruine hoed, witachtige stippen van het velum en een duidelijke manchete aan de steel.

Gewone hertenzwam

Parelamaniet

Op het pad ligt een aardappelbovist, losgerukt uit de bodem waarin het leefde. De soort is zeer algemeen vanaf de zomer tot laat in de winter. Als de bovist rijp is scheurt de bovist aan de bovenkant open en lijkt het een grote poederdoos. De regendrupsen die er in vallen verspreiden de sporen.

Een vermiljoen houtzwam laat zich zien op een stam.

Deze feloranje paddenstoel leeft als saprofyt.

De spoelvoetcollybia is te zien tussen het mos. Hij zal dicht bij op hout staan want het is een parasiet op vooral eiken en beuken.

Spoelvoetcollybia

Iets verder op staan 3 prachtige exemplaren van gewoon eekhoorntjesbrood. Eentje ligt tegen de vlakte en is oud. Degene die er naast staat is net zo oud, maar staat nog. Maden kruipen in en uit de hoed, dus niet meer eetbaar. De derde is beduidend jonger, en heeft een prachtige “-broodjes” kleur. Deze boleet heeft witte tot gele buisjes aan de onderkant van de hoed.

Op een grote bladerhoop, vlak bij een boerderij staat een prachtig exemplaar van de grote parasolzwam. Hij neigt naar de zon toe, de diameter van de hoed kan wel 30 cm zijn. Het is een saprofyt. Een kant van de hoed is beschadigd.

Als we terug lopen komen we nog weer vergane tak tegen waar een paddenstoel helemaal langs op groeit, met allemaal schimmeldraden langs zijn steel naar de tak toe. Ons wordt de naam slijmsteelmycena gegeven, maar omdat het een jong exemplaar betreft weten we dit niet zeker.

Gewoon eekhoorntjesbrood

Grote parasolzwam

Uiteindelijk hebben we 37 soorten gespot en gedetermineerd; dat lijkt mij niet slecht. Ook hebben we de 1,3 km lange excursie voor half vijf kunnen afronden, dus dat hebben we ook goed gedaan. We vonden het een leuke excursie, dank je wel, Ed!

Slijmsteelmycena

Begin ook met composteren!

Het handige composteer-systeem van EcoTe geeft u de mogelijkheid om uw groenafval eenvoudig te verwerken tot een geweldige bodemverbeteraar: Compost!

Er zijn bakken verkrijgbaar voor alle formaat tuinen. Vraagt u ons gerust naar wat er zoal mogelijk is. Meer informatie en prijzen via: info@ecote.nl

www.ecote.nl

Wenninkhof

hoveniers & groencentrum

www.wenninkhof.nl

Hoveniersbedrijf:

- Aanleg
- Renovatie
- Onderhoud van tuinen

Groencentrum:

- Ruim assortiment planten
- Gereedschap
- Cadeaushop

Hoeninkstegge 5 Winterswijk Meddo 0543-569302

Paddenstoelenexcursie op landgoed Kotmans

AUTEUR: HARRIËT TOEBES

Zaterdagmiddag 8 november gingen we met een groep van ongeveer 20 enthousiaste deelnemers op zoek naar paddenstoelen op landgoed Kotmans in Miste. Het was een prachtige, zonnige herfstmiddag. Het paddenstoelenseizoen was bijna voorbij en door de vele bladeren waren de paddenstoelen minder goed te zien.

Maar als goede speurneuzen lieten we ons niet uit het veld slaan! Gewapend met kennis, spiegeltjes, paddenstoelen-encyclopedieën en mobiele telefoons met de app Obsidentify gingen we op pad. Ed, onze gids, was benieuwd naar de verschillende soorten paddenstoelen omdat landgoed Kotmans een relatief nieuw gebied is.

Landgoed Kotmans is in 2004 aangelegd door de heer Berenschot. Samen met het waterschap is een antiverdrogingsproject tot stand gekomen. Er is ongeveer 4 hectare bos aangeplant en 4 hectare cultuurgrond verschaald. Langs de essen zijn steil-randen aangebracht en er zijn 3 poelen gegraven. Ook is er een wandelpad aangelegd waarlangs verschillende soorten bomen staan, die zijn gekozen door dialectschrijvers. Het pad heeft dan ook de toepasselijke naam Schrieverspad.

In 1959 werd hier een fossielenrijke bodemlaag gevonden. De opgravingen stammen uit het mioceen (20 miljoen jaar geleden). Een deel van die vondsten (vooral schelpen) is te bekijken in de geologische hut op het landgoed.

Gewone glimmerinktzwam

Witte kluifzwam

We begonnen de excursie goed want langs het fietspad stond tussen de bladeren een witte kluifzwam! Later bleken er nog veel meer te staan! Dat was een mooie start. Het was in het begin inderdaad even zoeken tussen de bladeren om paddenstoelen te vinden. In kleinere groepjes werden vervolgens onder de bomen verschillende paddenstoelen gevonden. Helaas was het bereik van het internet niet optimaal, de Obsidentify-app kon niet steeds gebruikt worden. Gelukkig hadden we kennis en boeken bij de hand.

Aan het eind van de excursie waren we blij verrast dat we toch nog 35 soorten paddenstoelen hadden gevonden ondanks het feit dat het paddenstoelseizoen bijna is afgelopen.

Kleine stinkzwam

Waaertje

Plooirokje

vastgoedpro

Huis verkopen? RGO!

Informeer geheel
vrijblijvend naar
de mogelijkheden,
wij helpen u graag!

RGO **makelaars**
voel je thuis

Singelweg 2 7101 MH Winterswijk T 0543 531 880
info@rgomakelaars.nl www.rgomakelaars.nl

Wat de herfst ons brengt!

AUTEUR: CAROLIEN NIJHUIS

Zondagmiddag 16 november hebben we met een groep van 45 deelnemers gewandeld door het grensgebied bij Winterswijk-Kotten. We hebben de groep in drieën opgedeeld omdat er voldoende gidsen waren, nl. Mario, Robert, Gerda, Harriet, Ip en ondergetekende. Na vele mooie en warme herfstdagen was het weer omgeslagen in een koude wat waterige maar droge dag. Een grijs landschap waar de laatste geel-brons verkleurde bladeren mooi afstaken tegen het kalende bos en een mooie herfst sfeer creëerden.

We komen langs de Schippersbeek, die in Duitsland kaarsrecht naar de grens loopt, wel met een mooie bodem van wit zand. Achter de grenspaal zie je de transformatie van een rechte naar een meanderende beek. Door het Waterschap Rijn en IJssel en de Provincie is gewerkt aan beekherstel met ook de Bemersbeek en Osinkbeek, die uiteindelijk in de Boven Slinge uitkomen. De werkzaamheden zijn gericht op herstel tussen té nat en té droog, het verhogen van de waterkwaliteit in de beken en het versterken van de biodiversiteit door het aantrekkelijk maken van de oevers en het ontdiepen van de Bemersbeek. Aan weerszijden van de Schippersbeek is een aantal hectare voedselrijke grond afgegraven om een voedselarme bodem te creëren. Het is niet voor te stellen dat het water, dat uit Duitsland komt, hier zo hoog kan staan. Zo hoog dat je de knijpstuw niet meer ziet. De naastgelegen inundatieweides kunnen dan ook veel water opnemen bij overlast.

Lopend richting Duitsland komen we langs grote stallen, er worden waarschijnlijk kalveren en iets verderop varkens gehouden. De stallen met hun hoge ontluchtingspijpen detoneren in het landschap en ook de geur is niet te ontwijken. Zo worden we geconfronteerd met de andere kant van natuur, zo anders dan 'ons' mooie hoeve- en coulisselandschap. Maar we kunnen onze blik richten op de wat verwaarloosde rabatten die met Amerikaanse eiken als productiebos zijn beplant. Het pad waarover we lopen is een deel van de Burloseweg, een hessenweg die liep van Deventer naar Munster en hier is 'geplaveid' met sintels uit de Hoogovens van het Ruhrgebied.

Het gebied, we zijn ondertussen in Duitsland is eigendom van Salm-Salm, een vorstendom dat in Anhold in de Wasserburcht haar zetel heeft. Ze bezitten grote delen grond en deden alles in het groot: bosaanplant, wegen aanleg en ook het reeën afschot, om de jonge aanplant van de bomen te beschermen.

Omhelzing en verstrengeling van eik en beuk: een gevecht op leven en dood.

We zien een grote eik en beuk in een 'omarming'. Daar kun je romantische gevoelens bij krijgen maar het is een dodelijke omarming. De eik was er het eerst, het beukenootje dat tussen de wortels viel kon zich in deze vochtige luwte ontwikkelen tot een jonge boom. Omdat de beuk harder groeit dan de eik zal deze ten onder gaan. Dat kon

je al zien aan de dode takken wat hoger in de kroon.

We slaan het smalle Kommiezenpad in met aan weerszijden beuken en eiken, de Sophiën Allee. Onze gedachten gingen uit naar de grenshandelaren in boter, eieren, koffie, fietsen en kleding en de kommiezen die iedere 5 jaar werden vervangen om belangenverstrengeling te voorkomen.

Aan de grens met Nederland zien we de restanten van de laatste spoorwegovergang over de Borkense Baan. Langs de verwijderde bielzen aan Duitse kant ligt een open stuk weide. Deze plek werd gebruikt als dumpplek voor het teveel aan gloeiende kolen en as, voordat de locs Nederland binnenreden. Iets verder zien we twee oude fruitbomen en een poeltje dat eigenlijk een oude bomkrater uit de Twee-

de Wereld oorlog is.

Verderop zien we de restanten van Sikkings Landweer en een Weymouthden. En dan weer zo'n parel, het Nonnenven. Voor velen bekend en een geliefde plek. Ook in dit jaargetijde betoverend, maar oorspronkelijk een ballastput. Er werd zand en kiezel gegraven voor de aanleg van de spoorlijn, waarvan het talud hoger ligt. Zuidelijk staat een markante grove den, 150 jaar oud met een omvang van ruim 3,10 meter! Hij wordt om de drie jaar opgemeten.

De Borkense Baan, geen onbekende voor ons, is in totaal 4 kilometer vanaf Winterswijk tot de grens. Het traject loopt over terreinen van Natuurmonumenten en het Geldersch Landschap. Wat fijn dat het Geldersch Landschap de rails heeft laten liggen waardoor we de spoorlijn nog kunnen zien. Ze ligt nu open en bloot voor ons, er is net

gemaaid.

In de zomer bieden de bielzen en het grind plek voor de zandhagedis en is er een weelde aan vlinders, orchideeën en meer. Nu is het allemaal wat dor en uitgebloeid maar we laven ons nog even aan de frisse geur van de gagel en zien nog wat resten veenmos.

We stappen verder richting Italiaanse Meertjes, het zijn kleiputten gegraven tussen 1896 en 1917, de klei komt uit het Oligoceen, tussen 34 en 23 miljoen jaar oud. Van de klei werden in de steenfabriek in Oeding dakpannen en kloostermoppen gebakken. Maar daarvoor moest er met de hand gegraven worden, een spoor aangelegd en met kipkarretjes, getrokken door een paard vervoerd worden. Wat een werk! Nu worden de meertjes als visvijver gebruikt en als jachthondentrainingslocatie. Voor de deelnemers van de wandeling lag er bij het restaurant van de Italiaanse Meertjes een informatief boekje "Van Leem tot Steen. Aan de grens tussen Kotten en Oeding". Een uitgave van de Stichting Historische Kring Kotten, een mooi initiatief.

Wat verbergt een landschap toch veel, de verhalen over cultureel historische achtergronden, gevoed door de kennis van Mario, maakten dat het een boeiende wandeling was, naast al het natuurschoon dat de herfst te bieden heeft. Ondanks, of misschien wel juist door het vochtige weer was het een echte herfstwandeling. Helaas waren de meeste paddenstoelen alweer op hun retour, op een witte kluifzwam na, maar in de wetenschap dat het mycelium doorgaat keken we terug op een fijne wandeling.

We dronken met elkaar nog wat en konden terugkijken op een geslaagde wandeling met enthousiaste reacties van de deelnemers.

Natuurkiekers ontdekken natuurgebied 'de Breken'

AUTEUR: ELLEN VAN DEN ADEL

Het is een zeer bewolkte dag op zaterdag 13 september 2025. Gehuld in regenkleding komen de Natuurkiekers bij elkaar voor een fotosafari. We verzamelen ons nabij de mini-camping aan de Rammelbroeksweg in Rekken. De meegenomen fotoapparatuur zit diep verscholen in waterafstotende tassen.

Pieter Dorrestein - Breken landschap

Vandaag trekken we erop uit om een vrij onbekend gebied te verkennen, het natuurgebied 'de Breken', iets ten westen van Rekken, gemeente Eibergen.

Na een korte historische inleiding over het gebied door Natuurkier Erna Wilderink gaan we op pad. We lopen via het klompenpad langs de Vlaskersgoot het gebied in. Deze goot stroomt van oost naar west en komt uit in de Ramsbeek, die vervolgens weer uitkomt in de Berkel. De naam 'de Breken' komt van 'brakke grond, braakland of gebroken land'. Het natuurgebied is in de jaren '90 aangekocht door Staatsbosbeheer. De grond is toen gedeeltelijk ontbost en afgegraven voor vershraling. In de periode van 2008 tot 2010 is in opdracht van Staatsbosbeheer een landschapsecologische systeemanalyse uitgevoerd dat tot herstelwerkzaamheden heeft geleid. Nu is het één van de kleinste natuurgebieden in bezit van Staatsbosbeheer.

Mathilde Vrielink - Rups Witvlakvlinder

Ellen van den Adel - Icarusblauwtje

Bijzonder in het gebied is het paraboolduin, een zandrug in de vorm van een halve maan. Het is ontstaan door de wind tijdens de laatste ijstijd, begroeid geraakt en nu alleen nog herkenbaar als glooiing in het landschap. Het ven met hoogveen grenst aan natte heide en vochtige, bloemrijke graslanden. In dit oude heidelandschap komt een aantal zeldzame planten- en diersoorten voor zoals klokjesgentiaan (bloeit van juli tot september), eenarig wollegras (bloeit in het voorjaar), rijsbes en de levendbarende hagedis.

Mathilde Vrielink - Echte Koekoeksbloem

Ellen van den Adel - Stijve ogentroost

Erna Wilderink - Eenarig Wollegras uitgebloeid

Ellen van den Adel - Gazonlangpootmug

Wij trekken 'de Breken' in op zoek naar soorten die zich in deze tijd van het jaar nog laten zien.

De regen wordt minder, de fototoestellen komen tevoorschijn en het uitgebloeide 'Wollegras' wordt van verschillende kanten gefotografeerd met als resultaat mooie natuurkiesjes. Maar niet voor lang, want het begint opnieuw flink te regenen. Schuilend onder de bomen met zicht op het vochtige grasland waar de 'blauwe knoop' zich volop laat zien, wordt er gewacht. We praten gezellig bij en drinken uit de meegenomen veldflessen. Het wachten wordt beloond want na een tijdje komt er een flauw zonnetje tevoorschijn.

De fototoestellen worden weer tevoorschijn gehaald en behoedzaam trekken de Natuurkijkers het grasland in en wordt de 'blauwe knoop', die zich in verschillende stadia laat zien gefotografeerd.

De zon zet door, de Natuurkijkers komen nu pas echt goed op gang net als de graswantsen, de vlinders en de sprinkhanen, die zich in het grasland hebben schuilgehouden. Er worden volop kiekjes gemaakt, gedeeld en er wordt gedetermineerd.

Na ruim twee uur keren de Natuurkijkers enthousiast en tevreden huiswaarts. Wat een prachtig natuurgebied. De gemaakt foto's vormen voor ons allemaal een mooie herinnering van weer een geslaagde fotosafari.

Marianne Lubbers - Parnassia

Erna Wilderink - Breken landschap

Ina te Raai - Sprinkhaan

Marianne Lubbers - Wespspin

Pieter Dorrestein - Natuurkiekers over het klompenpad

Met dank aan Erna Wilderink voor het voorbereiden van deze fotosafari en aan Ina te Raa voor haar bijdrage aan dit artikel als onderdeel van de stage voor de Natuurgidsenopleiding van IVN. De foto's zijn gemaakt door meerdere Natuurkiekers.

Ina te Raa - Blauwe Knoop

Erna Wilderink - Bank

Lang het klompenpad rondom ‘de Breken’ staat een stevige ronde statafel met ernaast een massieve eiken bank.

Het is een bank met een speciaal verhaal: aan één zijde zijn duidelijk metalen (bom)scherven te herkennen. De scherven zijn afkomstig van een bom uit de Tweede Wereldoorlog. De direct omwonenden kennen de geschiedenis van de bominslag die dramatische gevolgen had in het gebied vlakbij het bosje aan de Diekerweg waar het klompenpad ook langs loopt.

Door de metalen scherven werd de boom onbruikbaar en konden de vrijwilligers de eik voor niets krijgen van firma Ten Bulte uit Rekken.

Nieuws van de werkgroep natuurbeheer

AUTEUR: HERMIEN TOEBES

Heb je groene vingers of vind je het leuk om te genieten samen met andere natuurliefhebbers. Kom onze natuurwerkgroep helpen.

In het voorjaar hebben we 3 natuurwerkdagen. We gaan naar de Haarman in Ratum en het Detersbos in het Meddose Veld in Meddo. De derde locatie is nog niet bekend. De volgende datums zijn bekend. 14 februari, 7 maart en 21 maart. Daarna stoppen we een periode vanwege het broedseizoen.

Volg ons via de berichtjes die bij jullie langskomen via de mail van KNNV/IVN Oost-Achterhoek.

De werkgroep natuurbeheer is op zoek naar chauffeurs.

Wij zijn op zoek naar chauffeurs die onze kar willen rijden. Die staat in Meddo gestald. Wie kan de kar brengen naar de locatie waar we aan het werk gaan op een zaterdagmorgen. De werkzaamheden starten om 9:30 uur. En rond half 14:30 uur weer terugbrengen naar de opslag. Doordat we een team van chauffeurs hebben is 2x per jaar voldoende. Laat mij weten of je wat voor ons kunt betekenen.

Coördinator werkgroep natuurbeheer
Hermien Toebes.
Telefoon: 0630709561

Opruimactie Boven Slinge

In samenwerking met het waterschap Rijn & IJssel was er op zaterdag 20 september in de Boven Slinge ter hoogte van de bekeringbrug een plasticchallenge.

Diverse leden van de KNNV en IVN hebben meegedaan, langs de oever maar ook in waadpakken lopend door de beek.

Er is slechts een stuk van ongeveer 1 kilometer onderhanden genomen, maar er zijn toch diverse zakken vol plastic de container in gegaan.

Mooi dat we zo bij het landelijke project de plasticchallenge konden aansluiten. In Winterswijk had Joep Smits van IVN Natuureducatie het initiatief genomen.

De oude steengroeve

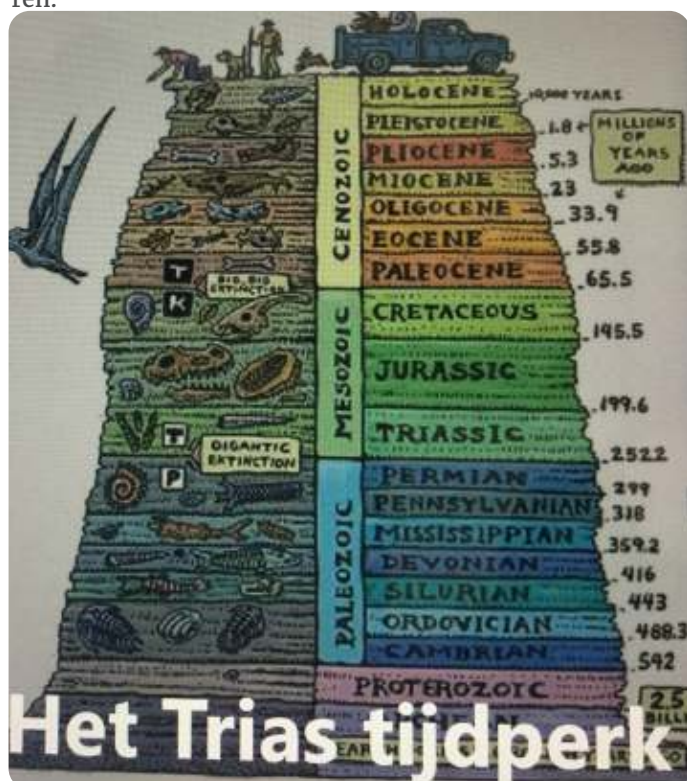
AUTEUR: HERMIEN TOEBES
FOTO'S: HERMIEN TOEBES

Eigenlijk klopt deze benaming niet maar zo is hij wel bekend. Iedere Winterswijker weet dan wat je bedoelt. Veel mensen uit Winterswijk hebben daar goede herinneringen aan want daar je ging met je vriendjes of je ouders naar toe, op zoek naar het Winterswijks goud.

Dat Winterswijks goud was pyriet. De Duitsers noemen het Narrengold. Het is een ijzersulfide. Maar in de geschiedenis van de oude groeve hebben de meeste mensen zich niet verdiept.

We noemen het een steengroeve maar het is een groeve van muschelkalk. Muschelkalk is een dolomitisch kalksteen. Het is een zachte steen die ontstaan is in het trias-tijdperk 236-240 miljoen jaar geleden.

Hier in Ratum ligt een gebied van 2800 meter bij 200 meter breed en 40 meter dik aan de oppervlakte. In de rest van Nederland ligt de muschelkalk op 2 tot 4 kilometer diepte. De muschelkalk is hier ontstaan omdat 240 miljoen jaar geleden in het Trias-tijdperk hier een ondiepe zee, de Tethyszee was. In die tijd leefden hier de Nothosauriërs die viseters waren. Er waren nog geen zoogdieren.

In 1938 is men begonnen in deze groeve en tot de jaren 80 heeft men kalk gewonnen uit de oude groeve. Het ging toen niet zo hard als nu want met pikhouwelen en later springstof werden de lagen los gemaakt en in kiepkarretjes die over een smalspoor liepen naar de fabriek afgevoerd.

De kalk werd gebruikt voor landbouwkalk en er is een poging gedaan voor verharding van wegen maar dat was toen geen succes. Pas later heeft men ontdekt dat het wel gebruikt kan worden voor wegenbouw als het vermengd wordt met asfalt.

De start en landingsbanen van Schiphol zijn hiervan gemaakt. Op dit moment kent de kalk vele toepassingen. Het wordt als toevoeging gebruikt bij vele materialen zoals keramiek, glas, gevelstenen, zelf dichtende beton, plastic eigenlijk aan alles wat je koopt kan kalk toegevoegd zijn.

In 1990 wordt de oude groeve overgedragen aan Staatsbosbeheer die er natuur mag ontwikkelen. Dat is ze wel gelukt want de oehoe nestelt er al vele jaren en heeft ervoor gezorgd dat het in Winterswijk geen zeldzame vogel meer is. Hij brengt 2 á 3 jongen per seizoen groot. Wist je dat de oehoe een spanwijdte heeft van 1.3 meter dus een grote vogel. Zijn voedsel bestaat uit houtduiven, ratten, kraaiachtigen, egels maar ook muizen. Hij heeft 14 nekwerfels waardoor hij zijn kop 360 graden kan draaien. Zijn ogen bewegen niet en hij kan in licht en donker zien. In het voorjaar is het een uitdaging voor vele fotografen om hem te fotograferen.

In en rond de groeve is een vegetatie die te vergelijken is met Zuid-Limburg. Kalkminnende planten groeien er goed. Karwijselie, vlozegge, blonde zegge, bekertjesmos, slanke sleutelbloem, liggende vleugeltjesbloem, bosanemoon, klokjesgentiaan, blauwe knoop, gekapte haartandmos en aardtong zijn planten die er waargenomen zijn. Ook zijn de keizersmantel en de kleine ijsvogelvinder waargenomen alsmede de rugstreeppad, de kamsalamander, de levendbarende hagedis en de hazelworm. De solitair levende klimopbijen (ook wel wilde bijen genoemd), en heel veel wijngaardslakken worden er ook gevonden.

Foto: Jan Stronks - Rugstreeppad

Als je niet zou ingrijpen dan loopt de groeve vol water dus wordt er d.m.v. een pomp water omhoog gepompt. Dit water wordt toegevoegd aan het oppervlaktewater in de omgeving van de groeve. Ook wordt jaarlijks door de KNNV/IVN-natuurwerkgroep de opslag in de groeve teruggezet en vervolgens aan de zijkant in de begroeiing weggelegd. Dit om de doelstelling, het moet een groeve blijven, te halen.

Ook zouden diverse planten verdwijnen als je het terrein niet kaal maakt. Het pad om naar beneden te gaan groeit dicht en is steeds moeilijker te begaan. Eigenlijk is dat prachtig want dat weerhoudt Staatsbosbeheer ervan om regelmatig met groot materieel naar beneden te gaan.

Foto: Jan Stronks - Klimopbij

Een plek om zuinig op te zijn en als Winterswijk mogen wij trots zijn dat dit in onze gemeente ligt. En de natuurwerkgroep is erg blij dat wij een steentje kunnen bijdragen aan het onderhoud.

Fijn bezaagde planken en balken
Zitbanken / tafels
Picknickbanken
Sokkels

Haardhout
Rasterpalen
Kastanjehout

Kom bij ons langs en ruik/voel de producten!

Houthandel Nijweide
Kottenseweg 158
7115 AE Winterswijk

+31 (0)630520200
info@houthandelnijweide.nl
www.houthandelnijweide.nl

Natuurkamp in Noorwegen

AUTEUR: THEA CROESE

Thea Croese en Jan Dirk Focker van onze KNNV-IVN-plantenwerkgroep organiseren volgend jaar juli voor AKC kampeer-natuurvakanties van de KNNV een natuurkamp in Midden-Noorwegen. Dit duurt van 4 tot en met 15 juli 2026 en er worden twee locaties aangedaan waar elk 5 dagen wordt verbleven.

Desolaat, divers, veen en kalk

De twee locaties zijn ieder op hun eigen manier heel desolaat met een grote diversiteit aan biotopen en op diverse plekken is er hoogveen en kalk. Dat is op zich al heel interessant. Eland, zeearend, vetblad, orchideeën en overal parnassia, het is te veel om op te noemen wat je daar naast allemaal tegenkomt. Qua afstand moet je er een beetje de tijd voor nemen. De eerste kampeerplek in Svenningdal ligt zo'n 1200 km vanaf de boot in Kristiansand. En de extra bijzondere camping onder Nederlandse leiding in Tjotta ligt vanaf daar weer zo'n 150 km verderop. We hebben steeds vier dagen om de gebieden te bezoeken (afgezien van aankomst-, vertrek-, reis- en rustdag). Tijdens je eigen vakantie voorafgaand en na afloop van onze kampjes kan je natuurlijk ook nog veel leuks ondernemen, zoals een bezoek aan Trondheim, doorreizen naar de Lofoten of deelname aan een ander KNNV--kamp.."

Lomsdal-Visten en Borgefjell

Svenningdal ligt tussen 2 Nationale parken in; NP Lomsdal /Visten en Borgefjell/ Byrkjje Nasjonal Park. Het laatste park bestaat uit één van de laatste grote wildernisgebieden van Noorwegen. Bergachtig landschap met hoogste berg van Nord-Trondelag (Jetnamsklumpen 1513 m). Desolaat gebied met weinig gemarkeerde paden. Meren, beek- en rivierdalen, veenmoerassen en berghellingen, overal is het mooi met uitgestrekte wildernis en uitzichten op spectaculaire bergtoppen. We gaan geen lange en zware bergtochten maken, maar er zijn hier en daar wel paden en wegen die we gaan exploreren. Hier kan je uren zoet zijn met de flora en vegetatie vanwege de diversiteit in biotopen. Daarnaast staat het je vrij om langere bergtochten te maken als je dat wilt.

We kunnen bijvoorbeeld eerst een uurtje rijden naar een 'poort' van het Nationale park (Hattfjelldal en Susendalen), maar we kunnen ook vanuit de camping een wandeltocht maken naar het hoogvenengebied in de Bafjell-dalen.

Ook is het langgerekte dal van de Fiplingdalen met lage bergrug en uitgestrekte venen via een autorit bereikbaar voor dagtochten.

Een prachtig desolaat landschap met veentjes met oa. *Carex pauciflora*, *C. rariflora*, lavendelheide, orchideeën en Zweedse kornoelje vinden we na een tochtje van ong. 60 km naar Rorvik via een oude weg met éénbaanstunnel naar het mijnwerkersgehucht Gjerskika.

Het NP Lomsdal /Visten aan de linkerkant van de E6 is veelal stijl en ontoegankelijk, maar in de buurt van de camping (wel stukje omrijden) ligt een natuurreservaat Holmvassdalen; fantastische wildernis met kalkminnende vegetaties, waar we op zoek kunnen gaan naar de vrouwschoentjes-orchidee (geen paden). In deze buurt is er een mooie wandelroute langs een woeste bergbeek in de Stavassdalen, waar ook vetblad, trichoforum, parnassia en diverse soorten wolfsklauw groeien.

Tjotta tussen de eilanden

De camping in Tjotta ligt aan de fjordenkust op een schiereiland. Dit gebied heeft een totaal ander karakter dan ons vorige kampement in Svenningdal. Het gebied heeft een aangenamer klimaat (zachtere winters en meer zon dan in het binnenland) omdat het ligt tussen de zee en een hoge langgerekte bergrug parallel aan de kustlijn. Om er te komen rijd je eerst 10 km door een tunnel onder de bergrug door. Eilanden, kwelder/waddenkusten, deels met kalkrijke rotsen bieden interessante flora en fauna.

We bezoeken wandelend vanuit de camping Tommervika een landtong met hoogveenmoerasjes op de rotsachtige, soms kalkrijke bodem, met veel daarbij horende soorten als beenbreek en allerlei orchideeën.

Vanuit Tjotta gaan we met de veerboot 2 keer naar eilanden; het grote eiland Vega met prachtig kalkrijke vegetaties oa met orchideeën. Ook het eiland Heroy heeft boeiende vegetaties. Langs de kust zijn er veel zeevogels te zien, waaronder zeearenden en er worden ook wel dolfijnen gezien op de veerboottochtjes. Een andere interessante dagtocht is naar Koningshaugen; een schiereiland 20 km van Tjotta gelegen. Prachtige rondwandeling met mooie flora, bezienswaardige grafheuvels en mooie uitzichten. Ook is er een prachtig (deels openlucht-) museum over de historie en met werk van plaatselijke kunstenaars.

In het naastgelegen gebied van NP Lomsdal /Visten komt er een mix van berg- en kustflora voor en kunnen we ook op zoek gaan naar het zogeheten 'Boreale regenwoud' met veel mossen en korstmossen.

De parallel aan de zee gelegen steile bergrug 'de Seven sisters' geheten is te beklimmen voor avonturiers die een fikse bergtocht leuk vinden. Er zijn diverse parkeerplaatsen waar gemarkeerde paden lopen. Toeristische tip: via veerboot en per autorit naar Bronnesund en Torghatten waar een spectaculair 'gat' in de berg is met een mooie rondwandeling.

Belangstelling?

Beide campings zijn goed te bereiken met auto, caravan en camper. Je kunt ook gaan carpoolen met andere deelnemers als je daar zelf vooraf afspraken mee maakt. Wij brengen de deelnemers daarvoor met elkaar in contact. Ook kun je met openbaar vervoer per vliegtuig en vervolgens per trein en bus in Svenningdal komen. Een auto huren in bijvoorbeeld Trondheim kan natuurlijk ook.

De uiterste inschrijfdatum voor deze natuurvakantie is 1 maart 2026. Het KNNV-inschrijfgeld bedraagt per volwassene € 52,- en voor jongeren € 28,50. De kosten van de camping en levensonderhoud zijn voor eigen rekening.

Zie voor meer informatie: <https://natuurvakanties.knnv.nl/12-dagen-svenningdal-en-tjotta-noorwegen>.

Het Reirinck (sinds 1662)

Achterhoekse gastvrijheid in Zwolle bie Grolle

Samenzijn met familie of vrienden op een prachtige plek in de Achterhoek. Je geniet in een rijksmonumentale hoeve, daterend van voor 1662. Het Reirinck biedt comfortabele overnachtingsmogelijkheden voor kleine én grote gezelschappen. Van B&B tot samenkomsten van 100 personen, met in totaal 28 kamers. Je kiest zelf de boerderij die bij je past. Tevens een unieke trouwlocatie, vergader- en feestlocatie.

Bij feest vanaf 60 personen overnachten 10 gasten gratis!

Informatie/boekingen:

Fam. Lagers

Oude Winterswijkseweg 52

7141 HE Groenlo

0544-461820

info@reirinck.nl

www.hetreirinck.nl

Witte Wieven en grijze duifjes

AUTEUR: HENNIE WIELAND

Op zaterdag 8 november 2025 heeft de groep afgestudeerde IVN natuurgidsen opleiding 2016-2017 hun jaarlijkse reünie gehouden. Dit jaar werd de jaarlijkse bijeenkomst georganiseerd door Johanna en Joke.

Op programma staat aankomst bij locatie Witte Wieven in Lochem. Onder genot van kopje koffie/thee en gebakje nemen we onze IVN-activiteiten van het afgelopen jaar door. Helaas is Gerrit ons ontvallen. Een kaars in gedachten. Henk en Mariette verblijven in de winterperiode liever in Portugal. Peter moest om gezondheidsredenen afzeggen.

Vervolgens gaan we op pad voor een wandeling rond de Lochemse berg. De Lochemse Berg is tijdens het Saalien ontstaan uit gestuwd materiaal uit afzettingen van de riviersedimenten door landijslobben uit het noordoosten. De stuwwal, waarvan de Lochemse Berg het hoogste punt vormt, ligt tussen Lochem in het noorden en Barchem in het zuiden en stamt uit het Pleistoceen.

De Heksenlaak is een beek waar we langs lopen. Deze stroomt ten oosten van de Lochemse Berg bij Zwiep. Afgelopen jaren werd gewerkt aan het herstellen van de Heksenlaak om deze weer in natuurlijke staat te brengen. De beek is afhankelijk van uit de grond opborrelend water, kwelwater. Dit kwelwater heeft een bijzondere samenstelling. De bedoeling is het water langer in het gebied te houden. Dat is goed voor de natuur en voor de landbouw in het gebied en voor het ontwikkelen van nieuwe natuur en versterken van bestaande natuur. Hier graven ze de bovenste laag van de bodem, met veel nitraat en fosfaat af. Hier komt dan weer schoon en kalkrijk kwelwater boven de grond en maken ze de beek ondieper. Daarnaast leggen ze een bos aan dat een groot deel van het jaar onder water staat.

We wandelen rustig zodat we kunnen genieten van de omgeving en de verhalen en informatie over het gebied door Johanna. Ook omdat we ons toch wel onder de grijze duifjes kunnen rekenen.

Rond dit gebied leeft de sage van de 'Witte Wieven'. Er wordt een verband gelegd met wetende wijven, dus waarzegsters. Ook wordt verband gelegd met moerasvrouwtjes, feeën of elfen.

De witte wieven dansen over de heide of in het bos. In Overijsselse sagen zijn Witte Wieven feeën die verschijnen als witte nevels op heide en moerasgronden. Ze verleiden mensen ze te volgen, met als resultaat dat deze mensen voor altijd verdwijnen. Dit kan een (door de eeuwen heen) verzachte versie zijn van het thema van Witte Wieven als aankondigers van de dood.

Tijdens de wandeling horen we de spechten, koolmeesjes, pimpel- en staartmeesjes. Ook vinden we wat veertjes. Erg lastig te zeggen van welke zangvogel deze zijn. Zou we op maar dan nog. Zelfs voor een IVN-er. Ter afsluiting eten we in het restaurant op locatie van Witte Wieven.

Voor de jaarlijkse reünie in 2026 zijn alweer afspraken gemaakt.

Bij het afscheid deelde Lies haar heerlijke stoofpeertjes.

Nog even wat handige tips voor bereiden van de stoofpeertjes.

Hoe langer je de peertjes kookt, des te zachter zullen ze worden. Wanneer je citroenschil gebruikt voor een recept, moet je echt alleen het gele gedeelte van de schil gebruiken. Het witte (dat onder de gele schil zit) is erg bitter en kan een vervelende smaak afgeven die je stoofperen kunnen verpesten. Bij stoofpeertjes wordt meestal rode wijn, port of bessensap toegevoegd zodat de stoofperen sneller hun bekende rode kleur krijgen, maar in principe is dat niet eens nodig. Door ze lang te koken (3-4 uur), worden ze namelijk vanzelf mooi rood.

**Agenda Algemene Ledenvergadering van het IVN Oost-Achterhoek op
woensdag 18 maart 2026 om 20.00 uur in De Kruidenhof te Mallum.
Mallumse Molenweg 39 7152 AT Eibergen.**

Van de stukken 3, 4 & 5 zijn geprinte exemplaren tijdens de vergadering beschikbaar.

1. Opening & vaststelling van de agenda.
2. Mededelingen & Ingekomen stukken.
3. Notulen Algemene Ledenvergadering 19 maart 2025.
4. Jaarverslag over 2025.
5. Financieel verslag over 2025.
6. Verslag van de Kascommissie, de heer René Lesuis en mevrouw Jetty Rodenburg.
7. Verkiezing van een nieuw lid voor de Kascommissie.
8. Rooster van aftreden Bestuursleden.
 - In 2026 aftredend; Ron Krabben (Penningmeester) wel herkiesbaar.
Tegenkandidaten dienen zich schriftelijk voor aanvang van de ALV aan te melden bij het Bestuur.
 - In 2027 aftredend; Sjef Lommen (Voorzitter).
 - In 2028 aftredend; Henk Wiggers (Secretaris).
 - In 2029 aftredend; Gilbert Somsen.
 - In 2030 aftredend; Angela Tiggeloven (Vice Voorzitter).
9. WVTTK & Rondvraag.
10. Sluiting van de vergadering.

Extra agendapunten voor deze ALV moeten uiterlijk 2 maart binnen zijn bij het Secretariaat.

Na afloop is er een gezellig samenzijn.

Voor hapjes en drankjes wordt gezorgd.

Beleef de natuur

KNNV Vereniging voor Veldbiologie

Afdeling Oost-Achterhoek

Secretariaat; secretaris@oost-achterhoek.knnv.nl

Henk Wiggers De Savornin Lohmanstraat 12 - 7103 GW Winterswijk

Agenda Algemene Ledenvergadering van KNNV Oost-Achterhoek op maandag 2 maart 2026 om 19.30 uur in het Zonnebrink centrum. Zonnebrink 61 7101 NB Winterswijk.

Van de stukken 3, 4 & 5 zijn geprinte exemplaren tijdens de vergadering beschikbaar.

1. Opening & vaststelling van de agenda.
2. Mededelingen & Ingekomen stukken.
3. Notulen Algemene Ledenvergadering 3 maart 2025.
4. Jaarverslag over 2025.
5. Financieel verslag over 2025.
6. Verslag van de Kascommissie, mevrouw Jetty Rodenburg en de heer Mario Bekke.
7. Verkiezing van een nieuw lid voor de Kascommissie.
8. Rooster van aftreden Bestuursleden.
 - In 2026 aftredend; Ron Krabben (Penningmeester).
Tegenkandidaten dienen zich schriftelijk voor aanvang van de ALV aan te melden bij het Bestuur.
 - In 2027 aftredend; Sjef Lommen (Voorzitter).
 - In 2028 aftredend; Henk Wiggers (Secretaris).
 - In 2029 aftredend; Ed Grotenhuis.
 - In 2030 aftredend; Piet Hoens.
9. WVTTK & Rondvraag.
10. Sluiting van de vergadering.

Extra agendapunten voor deze ALV moeten uiterlijk 12 februari binnen zijn bij het Secretariaat.

Na afloop is er een gezellig samenzijn. Voor hapjes en drankjes wordt gezorgd.

Agenda

Tenzij anders aangegeven betreffen het activiteiten van de afdeling IVN en KNNV Oost-Achterhoek.

Woensdag 10 december 2025

Themabijeenkomst: De hazelnoot.

Door Rieky en Harm Tuenter.

Aanvang 20.00 uur.

Locatie: Zonnebrinkkerk, Zonnebrink 61, Winterswijk
Entree € 5,00 (voor leden IVN/KNNV 3,00) Pinnen is mogelijk.

Zaterdag 13 december 2025

Landschapsbeheer: Wilgen knotten.

Start: 09.00 uur.

Werkgroepleden ontvangen de locatie via de mail.

Zondag 14 december 2025 IVN NMA

Wandeling: Pinetum en de Belten

Start: 14.00 uur.

Startplaats: Kruising Galgengoorweg/Vordensebinnenweg.

Zondag 21 december 2025

Wandeling: Winterwandeling.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Parkeerplaats Rustpunt Tokke Wekke, Meerweg 2, Beltrum.

Zaterdag 10 januari 2026

Landschapsbeheer: Wilgen knotten

Start: 09.00 uur.

Werkgroepleden ontvangen de locatie via de mail.

Zondag 11 januari 2026 IVN NMA

Doorstapwandeling: Velhorst en Berkel in Winterse rust.

Start: 10.30 uur.

Startpunt: Lochemse weg (N 346, km 10.0) bij kruising met Oude Vordenseweg, Lochem.

Zaterdag 17 januari 2026

Natuurkijkers: Fotosafari Witteveen Haaksbergen.

Start: 09.00 uur.

In principe alleen voor leden KNNV/IVN (maximaal 15 deelnemers).

Niet-leden ter kennismaking: € 5,00.

Aanmelden: natuurkijkers.achterhoek@gmail.com.

Zondag 18 januari 2026

Wandeling: Doorstapwandeling

Start: 11.00 uur.

Startpunt: Parkeerplaats Café Schreurs, Kottenseweg 119, Winterswijk-Kotten.

Zaterdag 24 januari 2026

Mossenwerkgroep: Mos in vochtig bos en schraalland olv T.Croese.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Kleine parkeerplaats Kotmansweg Miste (Per auto alleen bereikbaar via Heenkamppeperweg).

Alleen voor leden IVN/KNNV, aanmelden niet nodig.

Zaterdag 7 februari 2026

Landschapsbeheer: Wilgen knotten.

Start: 09.00 uur.

Werkgroepleden ontvangen de locatie via de mail.

Zondag 8 februari 2026

Veldbiologische excursie: Bomen-winterkenmerken; Buskersbos olv. H. Ligtenbarg.

Start 14.00 uur.

Startpunt: De berm Kottense weg Winterswijk bij 1e brug over de Slinge (bij wit huis).

Maximaal 15 deelnemers.

Aanmelden: app/sms T. Croese 06-14063024.

Zondag 8 februari 2026 IVN NMA

Wandeling; Variatie op het Grote Veld.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Parkeerplaats Heidepolweg.

Goed waterdicht schoeisel aanbevolen, honden niet toegestaan.

Dinsdag 10 februari 2026

Themabijeenkomst: Op weg naar een houdbare landbouw: onze nieuwe omgang met de natuur en de bodem.

Spreker: John Arink.

Aanvang: 20.00 uur.

Locatie: Boogie Woogie, Roelvinkstraat 2, Winterswijk.

Entree € 5,00 (voor leden IVN/KNNV € 3,00) Pinnen mogelijk.

Zaterdag 14 februari 2026

Natuurkijkers: Fotosafari Korenburgerveenweg Winterswijk

Start: 09.00 uur.

In principe alleen voor leden KNNV/IVN (maximaal 15 deelnemers).

Niet-leden ter kennismaking: € 5,00.

Aanmelden: natuurkijkers.achterhoek@gmail.com.

Zaterdag 14 februari 2026

Natuurbeheer.

Start: 09.30 uur.

Info volgt na opgave bij h.toebes@solcon.nl

Zondag 15 februari 2026

Wandeling: De Boven Slinge.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Einde parkeerplaats rechts bij het Strandbad, Badweg 4, Winterswijk.

Zaterdag 21 februari 2026

Mossenwerkgroep: Lankheet; divers en vochtig bos olv T. Croese.
Start: 14.00 uur.
Startpunt: Parkeerplaats Oliemolenweg net ten Z van de Lankheterbrug.
Alleen voor leden IVN/KNNV, aanmelden niet nodig.

Dinsdag 24 februari 2026 IVN NMA

Lezing: Wat is precies biodiversiteit?
Door Casper Quist.
Aanvang: 19.30 uur.
Locatie: Het Stadshuus, Markt 3, Lochem.

Zaterdag 7 maart 2026

Landschapsbeheer: Wilgen knotten.
Start: 09.00 uur.
Werkgroepleden ontvangen de locatie via de mail.

Zaterdag 7 maart 2026

Natuurbeheer.
Start: 09.30 uur.
Info volgt na opgave bij h.toebes@solcon.nl.

Zaterdag 7 maart 2026

Veldbiologische excursie: Kerkloobos, rijk en vochtig bos met veel mossen olv T. Croese.
Start: 14.00 uur.
Startpunt: Parkeerplaats Kerkloolaan, Eibergen.
Maximaal 15 deelnemers.
Aanmelden: app/sms T. Croese 06-14063024.

Zondag 8 maart 2026 IVN NMA

Wandeling: Landgoed de Kieftskamp.
Start: 14.00 uur.
Startpunt: Lieferinkweg/begin Kieftskampsweg, Vorden.

Dinsdag 10 maart 2026

Themabijeenkomst: Uilen in Nederland: onderzoek en bescherming van de verschillende uilensoorten in Nederland.
Spreker: Ronald van Harxen.
Aanvang: 20.00 uur.
Locatie: Boogie Woogie, Roelvinkstraat 2, Winterswijk.
Entree € 5,00 (voor leden IVN/KNNV € 3,00) Pinnen mogelijk.

Zaterdag 14 maart 2026

Natuurkijkers: Fotosafari Landgoed Hackfort Vorden.
Start: 09.00 uur.
In principe alleen voor leden KNNV/IVN (maximaal 15 deelnemers).
Niet-leden ter kennismaking: € 5,00.
Aanmelden: natuurkijkers.achterhoek@gmail.com.

Zondag 15 maart 2026

Wandeling: Vroege voorjaarsbloemen.
Start: 14:00 uur.
Startpunt: Hoek Moezebrinkweg - Veldboomweg, Winterswijk- Ratum, ANWB-paddenstoel nr: 72616/001.

Zaterdag 21 maart 2026

Natuurbeheer.
Start: 09.30 uur.
Info volgt na opgave bij h.toebes@solcon.nl.

Zaterdag 21 Maart 2026

Veldbiologische excursie: Landschapshistorie: Veranderingen in het ontginningslandschap olv Lud Overkamp.
Start: 14.00 uur.
Startpunt: Hoek Veeninkweg/Zwillbroekseweg.
Maximaal 15 deelnemers.
Aanmelden: app/sms T. Croese 06-14063024.

Dinsdag 24 maart 2026 IVN NMA

Lezing: De weidevogel in ons landschap.
Door: Gerrit Stomps.
Aanvang: 19.30 uur.
Locatie: De Melktap, Nettelhorsterweg 21, Geesteren.

Zaterdag 28 maart 2026

Plantenwerkgroep: Voorjaarsbos en geologie te Baumberge (Nonnenbach, Steverdal, Sandsteinmuseum, NO bij Haviksbeek) olv. T.Croese.
Start: 09.45 uur.
Einde: 17.00 uur.
Startpunt: Parkeerplaats De Storm, Haitsma Mulierweg 11, Winterswijk.
Het is ongeveer 1 uur rijden naar het verzamelpunt (verzamen om 11.00 uur) Sandsteinmuseum Gennerich 9 Havixbeck D (open 13.00 uur).
Alleen voor leden IVN/KNNV, neem contant geld mee voor het parkeren!
Aanmelden: app/sms T.Croese 06-14063024.

Woensdag 8 april 2026

Themabijeenkomst: Flamingo's in het natuurgebied Zwillbrocker Venn:
een interactieve presentatie.
Spreker: Erik Ottema.
Aanvang: 20.00 uur.
Locatie: De Antonius, Lindevoort 20, Rekken.
Entree € 5,00 (voor leden IVN/KNNV € 3,00) Pinnen mogelijk.

Zaterdag 11 april 2026

Landschapsbeheer: Onderhoud Geologisch Natuurpad Needse Berg
Start: 09.00 uur.
Verzamelpaats: Kerkhofsweg Neede, bij de picknick bank.

Zaterdag 11 april 2026

Natuurkijkers: Fotosafari Langs de Berkel bij Rekken
Start: 09.00 uur.
In principe alleen voor leden KNNV/IVN (maximaal 15 deelnemers).
Niet-leden ter kennismaking: € 5,00.
Aanmelden: natuurkijkers.achterhoek@gmail.com.

Zaterdag 11 april 2026

Veldbiologische fietsexcursie: Geologische landschapsexcursie per fiets rond Winterswijk olv E. Grotenhuis.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Parkeerplaats De Storm, Haitsma Mulierweg 11, Winterswijk.

Maximaal 20 deelnemers.

Aanmelden: edenirene4645@gmail.com.

Zondag 12 april 2026 IVN NMA

Wandeling: Ontdek de voorjaarsvogels in het Needse Achterveld.

Start: 07.00 uur.

Startpunt: Parkeerplaats Natuurgebied Needse Achterveld, Visschemorsdijk (bij brug over Buurser beek), Neede.

Aanmelden verplicht: dlalleman@outlook.com.

Terrein soms wat lastig begaanbaar, honden kunnen niet mee.

Zaterdag 18 april 2026 IVN NMA

Bioblitz bij Urtica De Vijfsprong.

Start: 10.00 uur.

Locatie: Urtica De Vijfsprong, Reeoordweg 2, Vorden.

Aanmelden verplicht: homme@planet.nl.

In 2,5 uur zoveel mogelijk soorten planten, insecten, bomen en andere organismen registreren. Alles wat je nodig hebt is een smartphone of tablet met de App Obsi-identify.

Zondag 19 april 2026

Wandeling: Zwillbrock.

Start: 14.00 uur..

Startpunt: Parkeerplaats voorbij Barockkirche in Zwillbrock.

Ontwerp | Advies

Aanleg | Onderhoud

Renovatie | Groenvoorziening

**Hoveniersbedrijf
Bluiminck**

Van Eedenstraat 11
7131PM Lichtenvoorde
T: +31 (0)544 373953
F: +31 (0)544 379340
www.Bluiminck.nl
info@Bluiminck

Voor:
Particulieren
Bedrijven
Instellingen

Zie ook de actuele agenda's op:

www.ivn.nl/oost-achterhoek

www.knnv.nl/oost-achterhoek

www.ivn.nl/afdeling/noord-midden-achterhoek

Luuk Temming

BOOM EN GROEN

- Verwijderen van bomen op moeilijk bereikbare plekken d.m.v. klimtechnieken.
- Boomonderhoud met hoogwerker
- Snoeien van (monumentale) bomen.
- Onderhoud van natuurelementen zoals houtsingels en de fruitboomgaard.
- Gevelde boom aan planken zagen met eigen zaagmachine

Luuk Temming
Boom & Groen
Schatbergstraat 55
7131 AP Lichtenvoorde

T 0544 - 84 21 52
M 06 - 28 778 183
E info@luuktemming.nl
I www.luuktemming.nl

*Voor al uw
bomenwerk*

Kopij

Behalve de verslagen van activiteiten zijn natuurlijk ook losse waarnemingen zeer geschikt voor dit periodiek. Dus heeft u een aardig natuurmoment beleefd en wilt u dat delen met anderen stuur dat dan in voor 15 maart 2026 voor het volgende nummer van De Groenling.

Op bladzijde 3 ziet u hoe.

